

autem textu ut excutiat fidelium torporem in sacris evolvendis Scripturis illarum obscuritatem obtendentium, quadam amplificatione utitur, affirmans plura in iis clara esse, cujusmodi sunt historiae, ut ibid. subdit. Ceterum Joan. Chrysostomus tum in Hom. et. de Lazaro, concedit plura in Scripturis obscura reperiri, tum alibi causas aperit quare Deus voluerit eas esse obscuras (1).

S. Augustinus in objectis verbis significare voluit tatecinia quae ante eventum obscuriora videbantur, haec ex eventu fuisse adepta; sic etiam allusiones Novi Testamenti explicitas esse in textibus et historiis Testamenti Veteris, et vicissim figuras quae in foedere antiquo continebantur in N. T. fuisse adimpletas. Huc referuntur formulae passim ab evangelistis usurpatae: *Ut adimpleretur quod dictum est; ut adimplerentur Scripturae, etc.* (2). Talem fuisse mentem s. doctoris aperte patet ex notissimis ejus testimoniis quibus proficitur magnam in Scripturis reperiri obscuritatem. Satis hic sit ea afferre quae scripsit s. doctor in eodem libro de *Doctrina Christ.* c. VI. qui nobis objicitur: « Sed multis, inquit, et multiplicibus obscuritatibus et ambiguitatibus decipiuntur qui temere legunt, aliud pro alio sentientes: quibusdam autem locis quid vel falso suspicentur non inveniunt, ita obscure quaedam dicta densissimam caliginem obducunt. » Qui propterea de seipso jamdiu in Scripturis exercitatio proficitur « in ipsis sanctis Scripturis multo nescire plura quam sciat (3). »

Nunc vero juxta praemissam distinctionem addimus, etsi interdum patres ut fideles ad sacras perlegendas Scripturas allicerent, illarum variis in partibus claritatem commendarint, nunquam eos id in sensu adversariorum praestitisse. Siquidem protestantes ideo Bibliorum claritatem deprædicant, ut dogmaticum ac juridicum excludant interpretem, cum singuli fideles debeant, in eorum systemate, ex illorum lectione et privata interpretatione sua fidem sibi seu fidei articulos eudere; contra vero patres in principio auctoritatis asserendo, ac omnimoda fidelium subjectione interpretationi Ecclesiae catholicae commendanda continenter insistent (4).

Ad 2. D. Probari non potest quod notius est a minus noto, si sermo sit de majori vel minori notitia in eodem ordine, C. in diverso ordine N. Porro

συντάκτου τῶν ἀποτὴν ἀναγράφους τοῖς τόποι. Δὴ τούτοις καὶ διακρίσεων αὐτοῦς μετὰ ἀκριβείας καλεῖται τὸν, ἵνα τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ κεῖμενα ἀνορθῶσι εὐρεῖν. Οὐδὲ γὰρ ἐξ ἑκατοῦς ἀριθμοῦ, οὐδὲ ἕτερος τῶν ἑκατοῦτων ἴδιον. Δὴ ἄρα τὸν ἵνα θρησκείας ἐν πολλῶ τῷ βιβλίῳ κατεῖχοντο. Ibid. tom. VIII, pag. 245.

(1) Cf. Hom. XXXII. in Genes. n. 1. Hom. XV. al. XIV. in Joan. n. 1. et alibi passim.

(2) Cf. Bellarm. lib. III. De verbo Dei, cap. 2, n. 14. et seq.

(3) Epist. LVI. ad Januar. cap. 21, n. 58. Quatuor libri De doctrina christiana a s. Augustino conscripti huc referuntur, ad exponendam scilicet difficultatem in intelligendis sac. Scripturis, et regulis tradendis ad rectam earundem intelligentiam, praesertim lib. III. ubi explanat septem regulas Tichonii.

(4) Inter ceteros s. Augustinus, lib. I De morib. Eccles. cap. 1. « Quis enim, scribit, mediocriter sanus non facile intelligat, Scripturarum expositionem ab iis petendam esse, qui earam doctores se esse profitentur? » Loquitur porro de Ecclesiae pastoribus.

Scriptura notior est commentariis patrum ea notitia, quae dicitur certitudinis, cum notiora sint quae in sacris litteris occurrunt, in quibus scilicet nullus subesse potest vel minimus error, quam ea quae in scriptis habentur patrum quae quidem tali certitudine non fruuntur. Notiora vero scripta patrum sacris litteris sunt ea notitia, quae consistit in perspicuitate verborum ac sententiarum, quibus illi obscura Scripturae effata explanant. Sic sophisma dissolvitur Megaladri, ut Lutherum suum protestantes appellare delectat.

Ad 3. D. Nisi Deus hominibus providisset interprete legitimo, infallibili ac jugiter vivente, C. Si providit N. Itaque homines superbi ac tumidi ii sunt, qui sibi ex eo ipso mortem et exitium consciscunt quod illis datum a Deo est ad vitam ac salutem. Recte accommodaveris Scripturae sacrae oraculum Simeonis de Christo: « Ecce positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum » (Luc. II, 34). Resurrectio enim seu vita est Scriptura filiis obtemperantibus matri suae, Ecclesiae videlicet; ruina e converso ac mors iis omnibus perduellibus et perversis qui omnia sibi clara et perspicua in Scripturis esse jactant seque propterea sibi solos sufficere, quovis Ecclesiae magisterio superbe repudiato (1).

PROPOSITIO II. — Solius Ecclesiae est dogmaticam praebere Scripturae sacrae interpretationem.

Dogmatica Scripturarum interpretatio, ex praemissis, in sui notione non objectum modo dogmaticum, res nempe fidei ac morum complectitur, verum etiam auctoritatem ex parte illius qui eam edit, adeo ut in suo conceptu dogmatica interpretatio sit etiam juridica; debet enim qui illam proponit eo cogere fideles posse ut intellectum suum subjiciant atque assentiantur. Jamvero solius Ecclesiae esse ejusmodi praebere Scripturarum interpretationem multiplici ex capite facile vindicatur. Ac 1. ex ipsa rei de qua agitur natura: etenim natura hujus interpretationis exigit, ut qui eam praebet, certa possit atque infallibili ratione de vero Scripturarum sensu judicare, ac omnes praeterea compellere ad huic assentiendum judicio. Haec duo videlicet requiruntur, infallibilitas et auctoritas: ubi harum conditionum alterutra desit, nequit dogmatica dari interpretatio. Tolle siquidem infallibilitatem in germano dogmatico sensu assequendo Scripturarum; nullum jam reliquum est jus ad ejusmodi edendam interpretationem, eo ipso quod errori obnoxia sit, nec nisi majori minorive probabilitate aut verisimilitudine inniti queat. Tolle auctoritatem; et jam nemo adigi ad illam admittendam posset. Porro Ecclesiam solam binas hasce praese ferre conditiones ex iis, quae in superiori hujus

(1) Cf. Nic. Spedalieri, *Analisi dell' esame critico del signor Nic. Freret*, cap. 11, art. 4. ubi ad dissolvendam hanc ipsam difficultatem objectam ab incredulis invicte ostendit revelationem necessario involvere et exposcere ideam tribunalis viventis quod eam exponat. Cf. praeterea Bonferrium, et Serarium loc. cit. qui varias causas ex doctrina patrum assignant quare Deus voluerit Scripturas obscuras esse.

tractationis parte disputavimus (1), apertissime constat, ac proinde hic demonstratum assumimus; ergo, concludimus, ex ipsa rei de qua agitur natura liquet ad solam Ecclesiam spectare, dogmaticam exhibere Scripturae sacrae interpretationem.

2. Idipsum evincitur ex missione quam Ecclesia habuit a Christo. Etenim Ecclesiae commisit Christus non ministerium duntaxat praedicandi evangelium, docendique omnes gentes, sed insuper magisterium illi iuge, infallibile, atque perpetuum contulit quo sartum ipsa tectumque inter fideles doctrinae illius seu revelationis depositum sibi ab eo traditum conservaret. Hac de causa suam ei assistentiam pollicitus est et praesidium, illisque eam dotibus communit quas ei suo loco vindicavimus (2). Ergo hoc ipso eidem pariter commisit interpretationem dogmaticam Scripturarum. Nam antequam Christi doctrina litteris consignaretur, eandem integram una cum recta ejus intelligentia jam tenebat ac possidebat Ecclesia: quando propterea illa, ex parte saltem, scriptis edita est atque vulgata, rectam ejusdem intelligentiam, seu verum sensum Ecclesia ipsa conservavit ac retinuit. Quo fit ut si qua moveatur quaestio circa aliquos loci Scripturarum sensum, Ecclesiae solius est vi propriae missionis dogmaticam ejus praebere interpretationem.

3. Ex necessitate sapiendi seu dirimendi controversias quae circa legitimum Scripturarum sensum exoriri possunt eadem veritas elucescit. Nam Scriptura ex praecedenti propositione, in iis etiam quae ad fidem moresque pertinent, obscura saepe est pluribusque sensibus obnoxia; quapropter opus est interprete infallibili et auctoritate pollente, qui controversias illas dirimere valeat, verum ac legitimum sensum suppeditando. Alioquin enim nullus unquam controversiarum exitus haberetur, et anceps fideles animo esse deberent circa genuinum Scripturae sensum, ex quo veritas in fidei dogmatibus aut moribus pendet. Num enim, ut rem exemplis illustrem, ex legitimo Christi verborum sensu: *Hoc est corpus meum*, fides non pendet in realem ejus praesentiam in Eucharistia aut solum in ejus figuram? Num ex legitimo sensu verborum Jacobi: *infirmatur quis in vobis?* etc. non pendet fides in sacramentum, aut in nudum ritum? Atque ita porro. Cum vero sola Ecclesia utraque illa polleat conditione, infallibilitatis scilicet et auctoritatis, aperte inde consequitur, illam solam posse dogmaticam Scripturarum interpretationem legitime edere.

4. Hoc demum ipsum conficitur ex perpetua ejusdem Ecclesiae praxi. Vix enim exorta aliquando controversia est circa germanum Scripturae sensum qui fidei depositum quoquomodo attingeret, illico Ecclesia suam apposuit interpretationem ad eam dirimendam. Ita se gessit cum docetis, qui ea quae Scriptura de vera Verbi incarnatione ac reali carne, passione

(1) P. 1, sect. 1. cap. 4, art. 2, prop. 1. et art. III.
(2) Tum loc. cit. tum in tract. De vera relig. p. 2, prop. 3

ac resurrectione habet, interpretabantur de incarnatione fictitia, de carne umbratili et apparente, de apparente morte ac resurrectione, turbas undequaque cientes. Ecclesia vero eadem exposuit de rei veritate, illosque veteratores anathemate protrivit. Ita se gessit cum cerinthianis qui verum sensum invertabant illorum Scripturae locorum, in quibus vera Christi divinitas praedicatur. Ita cum gnosticis, manichaeis, sabellianis, arianis, omnibusque qui subsecuti sunt novatoribus. Quare nisi asserere velimus aut Ecclesiam illegitimam sibi usurpasse auctoritatem, aut Lutheri ceterorumque protestantium aetate ab illa plane excidisse, fatendum est facto ipso usuque perpetuo Ecclesiam ostendisse sibi soli competere facultatem dogmaticae edendae Scripturarum interpretationis.

Hic vero omitti nequit magni momenti animadvertio, ex eo agendi modo petita quem quovis tempore tenuerunt novatores, et quo assertio nostra mirifice confirmatur. Quoties enim actum est vel de haereticis sibi anterioribus vel de haeresibus suae contradictoriis, toties libenter agnoverunt novatores Ecclesiam esse legitimum Scripturarum interpretem; tunc vero solum ejus auctoritatem recusarunt, cum eam erroribus suis seu privatae suae interpretationi adversantem experti sunt. Sic e. g. ariani tanquam rectissimum probaverunt judicium quod Ecclesia tulit adversus praeposteras gnosticorum et sabellianorum Scripturae interpretationes; nestoriani prono animo amplexi sunt Ecclesiae sententiam in arianos prolatam; pelagianis rata omnia habuerunt quaecumque contra nestorianos atque eutychianos sanxisset Ecclesia; protestantes denique fassi sunt Ecclesiam legitimum Scripturarum sensum opposuisse arbitrariae illorum omnium haereticorum interpretationi: atque ob auctoritatem Ecclesiae dogmata tenerunt de Trinitate, de Incarnatione, de gratiae necessitate, aliaque ejusmodi.

Verum quemadmodum ariani, nestoriani, pelagianis negarunt Ecclesiam, quoad sua ipsorum placita singillatim, legitimum esse dogmaticum interpretem, ita plane protestantes cum se ab eadem Ecclesia privatis suis interpretationibus circa justificationem, purgatorium, sacramenta, aliaque id genus damnatos cernerent, Ecclesiam haud esse legitimum Scripturarum interpretem conclamant, eidemque spiritum uniuscujusque privatum, interiorum Spiritus s. illustrationem, Scripturam ipsam et si quod aliud commentum est, suffecerunt. Ex qua demum agendi novatorum ratione colligitur, illos eodem ipso tempore quo impugnabant solius Ecclesiae esse dogmaticam praebere Scripturae sacrae interpretationem, eandem tacite aut expresse Ecclesiae praerogativam fuisse professos. Ast id semper quoad alios, nunquam vero quoad se: ita nempe sibi semper novatores consistunt (1)!

(1) Hoc argumentum egregie evoluit Moehler in cit. *Symboli. ue.* ed. cit. tom. II, v. 59, pag. 49, ubi inter ceteras hanc adjecit observationem: « Les siècles disparurent et

DIFFICULTATES. *Obj. 1.* Non pauca Scripturarum effata excludunt Ecclesiae magisterium ejusque interpretationem. Sic Matth. XXIII, 8. alloquens Christus discipulos suos ait: « Vos autem nolite vocari rabbi: unus est enim magister vester... nec vocemini magistri: quia magister vester unus est Christus; » et Joan. V, 54, « Ego non ab homine testimonium accipio; » et ibid. VII, 17. « Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscat de doctrina, utrum ex Deo sit; » et rursus ib. X, 27. « Oves meae vocem meam audiunt... et sequuntur me. » Quapropter Actus apostolici XVII, 11. nobis exhibent eos qui incolebant Beroeam: « Quotidie scrutantes Scripturas, si hæc ita se haberent » uti nempe eis prædicabat Paulus. Quomodo vero hæc alique his similia non pauca consistere cum dogmate de suprema Ecclesiae auctoritate possunt in interpretatione Scripturarum? 2. Accedit quod in hypothesi catholicorum Ecclesia esset supra Scripturam; 3. fideles non verbo Dei, sed verbo hominum inniterentur dum fidei actum elicerent, cum tamen doceat apostolus nos superædificatos esse « super fundamentum apostolorum et prophetarum » (Ephes. II, 20); non esset amplius verbum Dei regula nostra; 4. verbum Dei robur ac firmitatem suam a verbo hominum acciperet: quæ quidem absurda sunt omnia. Ergo.

R. Ad 1. vel N. vel D. Juxta privatam protestantium interpretationem, C. per se N. Prius scilicet protestantes, non secus ac hæretici reliqui, talem Scripturarum testimonii sensum assignant qui sibi magis arrideat, deinde vero juxta gratuito confictam interpretationem ea pro se adversus catholicos allegant. Hoc semper vitio labore necesse est protestantium interpretationes. Ceterum nec unum est ex objectis testimoniis quod aliqua ratione impetat catholicam doctrinam. Si enim excipias quod ex Actis apostolicis opponitur, in reliquis nusquam aut de Scripturis aut de Scripturarum interpretatione fit sermo, ut ex perbrevis singulorum examine facile patebit.

Christus enim Matth. XXIII. ut liquet ex orationis serie, tantum excludit a discipulis suis ambitiosam magistri denominationem, quam affectabant pharisæi quos hic arguit; alioquin non dixisset: « Qui vos audit, me audit... euntes docete » (Luc. X, 16; Matth. XXVIII, 19).

Joan. V. profitetur Christus se non indigere Joannis Baptistæ testimonio ad divinam suam missionem

les sectes avec eux. De nouveaux temps virent naître de nouvelles hérésies; mais toutes érigèrent le même principe fondamental, savoir que l'Écriture est la seule source de la vérité chrétienne, la seule règle de foi. Ce dogme commun à tous les sectaires, le même chez les gnostiques du deuxième siècle, et chez les vandois du douzième, par les ariens comme par les nestoriens; ce dogme enfanta les doctrines les plus contradictoires. Qu'y a-t-il en effet de plus opposé que le gnosticisme et le pélagianisme, que le sabellianisme et l'arianisme? Or, la seule considération que ce principe, toujours un, sans cesse le même, a sanctionné toutes les croyances, tous les égarements, toutes les monstruosités; cette seule considération, disons-nous, devait faire voir qu'il recèle quelque profonde erreur, qu'il creuse un abîme immense entre l'Écriture et l'individu.

comprobendam, quam Pater tot signis patefecerat (1).

Joan. VII. pariter loquitur Christus de divina missione sua, deque cælesti origine doctrinæ suæ, suosque provocat auditores ad experientiam per executionem divinæ voluntatis, ex qua deprehendere possent, doctrinam quam eis proponebat esse divinam, non autem ex arbitrio, atque humano sensu confictam (2). Jam vero quid hoc commune habet cum Scripturarum interpretatione?

Joan. X. significat Christus oves dociles, quæ sibi scilicet obtemperant, eumque tanquam pastorem præeuntem sequuntur agnoscendo in persona sua Messiam (3). Hæc porro interpretationes ab ipsis recentioribus exegetis protestantibus datæ sunt; ex quibus patet, eos jam deserere expositiones illas quibus ipsorum antesignani nitebantur excludere interpretationem dogmaticam Ecclesiae, ut ei sensum privatum seu privatam interpretationem subrogarent.

Beroenses porro de quibus agitur in Actis Apostolorum nondum fideles erant cum scrutarentur Scripturas; dum vero eas excutiebant, non ad inquirendum hunc alterumve controversum Scripturæ sensum id præstabant, sed ad motiva expendenda credibilitatis ut christianam religionem profiterentur. Cum enim Apostolus cetera inter motiva et illud proponeret quod ex vaticiniis in Christo adimpletis exurgit, Scripturas idcirco scrutabantur quo certiores fierent si hæc ita se haberent. In hoc porro commendatione digni erant.

Ex levi hoc specimine elucet quot contorsionibus et cavillationibus subsit Scriptura si privatorum hominum relinquatur arbitrio; et quomodo consistere possint tum objecta loca, tum alia quælibet Scripturarum testimonia cum thesi quam tuemur, cum eam ne leviter quidem attingant.

Ad 2. N. Non magis enim supra Scripturam est Ecclesia cum præbet authenticam ac juridicam dogmaticam interpretationem, quam judex supra legem sit cum ejus sensum authenticæ et juridicæ in iis qui occurrunt casibus ad litem qua de agitur dirimendam declarat. Sæpe namque, ut vidimus, Scriptura obscura est; fieri proinde facile potest, ut nos in vero ejusdem sensu assequendo, præsertim in rebus fidei decipiamur, sic ut privatam ac subjectivum sensum seu humanæ mentis nostræ conceptum auctoritati

(1) Cf. Maldonat. in hunc loc. Sed præstat huic adjungere interpretem protestantem, scilicet Kuinoëlium, qui objecta verba ita exponit: « Non hæc dixi tanquam cupidus honoris, quem humana laudatio præbet. Non capto hominis ullius, neque adeo Joannis a vobis repudiati testimonium, sed hæc dixi, testimonii Joannei mentionem feci, ut nos servemini, et præsertim hæc dicitur: non auctorem commendationem humanam. » Quidquid porro sit de ejusmodi frigida expositione, ad rem nostram quod attinet, patet saltem Christi verba nihil cum Scripturarum interpretatione habere commune.

(2) Cf. AA. cit. Kuinoëli item sic enarrat objectum hunc locum: « Affirmaverat Jesus v. 16. suam doctrinam esse divinam. Jam duo hanc in rem argumenta offert: alterum *internum*, ex ipsius doctrinæ indole et præstantia petitur; v. 17. alterum *externum*, suam ipsius agendi rationem, qua deceat, se non suæ, sed Dei tantum gloriæ prospicere. »

(3) Hæc pariter est interpretatio Kuinoëlii. Eandem sequitur Rosenmüller.

divinæ surrogemus. Itaque ne in gravi adeo negotio huic deceptioni subdamur, Ecclesia infallibilitate a Christo prædita suppeditat nobis dogmaticam Scripturæ interpretationem; sicque certi efficiamur nos purum Dei verbum sequi, illique obtemperare in aliquo, quod ab illa pendeat, dogmate profitendo. Quo fit ut per dogmaticam interpretationem Ecclesia quidem sit supra quamlibet privatam cujusque nostrum interpretationem, in qua labi possumus ac decipi, minime vero supra ipsum verbum Dei, quod absolutum esset ac absurdum. Attamen protestantes stultam ejusmodi difficultatem serio adhuc urgere non desinunt!

Ad 3. Neg. ex modo dictis, ex quibus potius colligitur vere protestantes in eo quod tuentur systemate, hominum verbo inniti, dum privata ac fallibili interpretatione unice suffulti aliud putant fidei dogma profiteri. Cum enim elementum humanum elemento divino facile substitui possit, dum reatur se credere ex auctoritate divina, reipsa nisi ex auctoritate humana non credunt. Ab hoc autem periculo prorsus catholici liberantur, ac certi sunt se fundatos esse « super fundamentum apostolorum et prophetarum; » dum protestantes vereri jure optimo debent ne sint fundati super fundamentum Lutheri, Calvini, Zwinglii, Socini, Wesleyi, aliorumque ejusdem furfuris hominum, qui duces sese eorum constituerunt.

Ad 4. pariter N. sed nos robur accipimus ac firmitatem ex verbo Dei: de cujus vero sensu certissime per dogmaticam Ecclesiae interpretationem liquet. Ecclesiae quippe infallibile magisterium semper et unice exercetur quoad nos. Scriptura autem, siquidem verbum Dei, incapax est intrinseci incrementi auctoritatis, cum totam, qua pollet, auctoritatem habeat ex sese: verum non ita se res habet quoad nos, qui nempe regula proxima, certa atque infallibili indigemus, qua certi efficiamur quænam Scripturæ sint quæ contineant verbum Dei, et quinam verus ac genuinus ejusdem sensus existat. Hoc porro illud est quod præstat Ecclesia, ejusdem custos et interpres a Deo ipso constituta, ne in errorem dilabamur.

PROPOSITIO III.— *Protestantes, objecta Ecclesiae auctoritate, nunquam certi esse possunt de dogmatica Scripturarum interpretatione.*

Hæc propositio ex præjecta notione de interpretatione dogmatica, et ex disputatis præcedenti propositione, suo veluti ex germine efflorescit.

Enim si dogmatica Scripturarum interpretatio illa est quæ non solum pro objecto habet veritatem aliquam ad fidem morose spectantem, sed in suo præterea conceptu involvit juridicam et infallibilem auctoritatem quæ dubium quodvis excludat, ac vim habeat illis, quibus proponitur, cogendi ad assensum præbendum, cum præter Ecclesiam talem vindicare auctoritatem sibi vossit nemo, necessario infertur protestantes, qui auctoritatem abiciunt Ecclesiae, nunquam posse certos esse de dogmatica Scripturarum interpretatione.

PERRONE. II.

Neminem porro præter Ecclesiam sibi juridicam illam ac infallibilem posse auctoritatem tribuere, quæ se aliosque ad certo assentiendum privatæ interpretationi adducere queat, facile evincitur sive ipsam rei naturam expendendo, sive systemata a protestantibus singillatim excogitata, sive demum perpetuam ipsam adversariorum agendi rationem.

Ut autem a primo incipiamus, evidens est neminem privatum id sibi arrogare unquam posse quod toti denegat Ecclesiae: nam si Ecclesia universa decipi potest in vero Scripturarum sensu assequendo, profecto qui stultus et amens plane non sit, fateri debet, multo magis quodlibet individuum falli posse. Idem de auctoritate dicas oportet: nam si neque Ecclesia ipsa in aliquem potest exercere auctoritatem juridicam, ita ut hic subijci ejus dogmaticæ interpretationi teneatur, multo eam minus exercere privatim quodlibet ejusdem Ecclesiae individuum valebit. Quare jure optimo Rousseau sic prestringebat genevensis cœtus pastores: « demonstretur mihi, meam auctoritati cuicumque rationem subijcere me debere (in fidei negotio), et cras catholicus ero » (1). Vel ipse nimirum communis hominum sensus hoc dicit. Quod si nemo sibi arrogare infallibilitatem et auctoritatem potest, jam sequitur nemini certo constare posse de qualibet dogmatica Scripturarum interpretatione, ita ut quodvis dubium tum a se, tum ab aliis amovere queat; imo nec ipsa quidem dogmatica interpretatio fingi ac concipi animo valet.

Neque id minus evidenter colligitur, si rite expendantur singula a protestantibus invecta systemata circa dogmaticam Scripturarum interpretationem. Hæc enim, ut vidimus, sunt aut Scriptura ipsa, aut solus spiritus privatus, seu, ut modo loqui adamant, individualis ratio, aut spiritus privatus per anteriorem illustrationem a Spiritu s. unicuique communicatam edoctus, vi cujus certus quisque efficiatur de vero sacre Scripturæ sensu independentem ab Ecclesiae definitione, aut etiam adversus illam. Hæc præcipua sunt systemata ad quæ cetera, si qua sunt, revocari facile possunt.

Porro minime talem esse Scripturam posse patet I. ex eo quod ipsa mortua sit, nec sententiam dicere valeat si qua circa rectam sui intelligentiam controversia exoritur. Patet 2. ex eo quod controversiæ omnes præcise versentur circa ejusdem Scripturæ sensum, cum nullus unquam hæreticus extiterit qui non appellaverit ad Scripturam quam sibi aperte adstipulari pro certo sumpsit (2). Sane lutherani,

(1) En ejus verba: « Qu'on me prouve que je dois soumettre ma raison à une autorité quelconque, et dès demain je suis catholique » Apud auct. opusc. cit. *Le ministre*, etc. p. 81.

(2) Apposite jam ætate sua de hæreticis scribebat s. Augustinus, epist. CXX. *ad Consentium*, n. 15. « Omnes enim hæretici, qui eas (Scripturas) in auctoritate recipiunt, ipsas sibi videntur sectari, cum potius suos sectentur errores; ac per hoc non quod eas continent, sed quod eas non intelligant, hæretici sunt; » et clarius adhuc lib. VII. *de Genes. ad lit.* cap. 9. n. 15. « Neque enim, inquit, non omnes hæretici Scripturas catholicas legunt; nec ob aliud sunt hæretici, nisi quod eas non recte intelligentes, suas falsas opiniones contra earum veritatem perveraciter asse-

(Trente-six.)

anabaptistæ, calvinistæ, et zwingliani ad unum omnes solam Scripturam controversiarum iudicem stauerunt; harumque sectarum quælibet proferebat in medium testimonia, ut sibi quidem videbantur clarissima, ad proprios errores adstruendos. Attamen in perpetuo semper conflictu secum inter fuerunt circa præcipuos doctrinæ articulos de reali Christi præsentia in eucharistia, de baptismo infantium, de justificatione, prædestinatione aliisque non paucis, donec doctrinam aliquam positivam sectæ istæ retinuerunt (1). Quod vero diximus de huiusmodi sectis, affirmandum pariter est de sectis quæ iis præcesserunt, æque ac de protestantismi innumeris ut ita dicam frustulis, quandoquidem eadem apud eas omnes agendi ratio ubique se prodidit. Si igitur nonnisi absurde ille statui veluti interpretes seu iudices posset qui litibus ipse causam præbisset, apertum est nonnisi absurde affirmari posse Scripturam solam esse suimet ipsius interpretem iudicemque controversiarum. Patet denique 3, ceteris omissis, ex quadam inter religionem et politicum regimen analogia. Qui enim, in regimine politico dum lis agitur, solam contenderet legem seu codicem esse interpretem et iudicem sui, ac propterea sese magistratum sententiæ subjicere vellet abnueret, is omnium consensu amens ac stolidus censeretur. Haud alia porro est amentia et stoliditas protestantium qui solam ac purum Dei verbum scriptum sui ipsius interpretem, fideique controversiarum iudicem esse conclamant (2).

Neque vero spiritus privati seu rationis individualis systema felicius est præcedenti quod excussimus. Etenim non modo interpretatio quæ a spiritu privato seu ratione individuali proficiscatur dogmatica esse non potest, quia intrinseca destituitur infallibilitate et necessaria auctoritate; sed præterea 1. religionem scindit, cum unusquisque diversa fere ab alio ratione, prout animo subjective affectus est, eandem rem videre deque ea iudicium ferre soleat: ex quo tot necessario interpretationes oriuntur quot capita existant (3); 2. dubium et inconstantiam promovet

runt. » Antiquus vero anonymus auctor apud Th. Moor. op. cit. « Unam, scribit, perpetuo Scripturam clamant; sed ubi ventum est ad eam, auditis quomodo legunt. Tam aperta sunt verba; in omnibus evangelistis sunt eadem: omnia tamen pervertunt, omnia ad hæresim suam trahunt, » pag. 78, 79.

(1) Dixi: Donec doctrinam aliquam positivam sectæ istæ retinuerunt; nam exploratum est nunc demum in desperationem actas nonnisi negativam profiteri, quæ scilicet consistat in rejectione catholice doctrinæ; atque exinde profudit illa omnium sectarum externa saltem confœderatio qua inter se convenerunt sub generali protestantismi denominatione adversus Ecclesiam catholicam; in hoc consistit ipsarum vis, in negatione nempe fidei catholice ejusque oppugnatione; in ceteris unaquæque pacifice sectatur opinionem suam; nec enim amplius agitur de fide.

(2) Cf. Becan. *Manuale contro.* lib. I. cap. 5. Si quis quaereret a Lutero quare ipse, monachus cum fuerit et voto continentie adstrictus, duxerit in conjugium Catharicam Boream sanctimoniam, responderet, uti reipsa respondit, quia scriptum est. Gen. II, 18. « Non est bonum esse hominem solum. Si quis ab anglico consilio procerum (parlamento seu camera) sciscitaretur quare sanxerit divortium Henrici VIII. cum Catharina, reposuisset, quia scriptum est I, Reg. I, 3. » Quia Annam (Boleyn) diligebat; » et ita porro.

(3) Id paulo ante vidimus admissum a Moshemio ipso ejus verba dedimus. Sane exinde proflexerunt quakeri,

in eodem subjecto, ut experientia apertissime docet; pronum quippe homini est sententiam mutare, quodque sibi hodie videtur certum, eras ut falsum repelere. Atque hujus sane inconstantie haud pauca præbuit exempla Lutherus, dum ejusmodi systematis vestigiis inhaesit (1), atque ut silentio prætereamus quæ de Melancthone aliisque protestantibus sive antiquioribus sive recentioribus possent afferri qui in perpetua veluti æstuosi maris fluctuatione versati sunt atque adeo verentur, satis sit exemplum petere ex Wesleyo methodistarum parente, qui nimirum sexies dogmata sua immutare non dubitavit (2); 3. recta ducit ad socinianismum ac rationalismum; nam semel ac ratio individualis fit Scripturarum interpretes, eas sibi omnino subjicit, et ad normam suam subjectivam exigat, quo fit ut quidquid supernaturale est vel rejiciat, vel naturali modo interpretetur aut ad mythos amandet (3). Sane sociniani mysteria omnia sustulerunt de medio; rationalistæ præterea omnia miracula et vaticinia, ac notionem denique ipsam revelationis atque inspirationis penitus evellerunt. 4. Demum nihil tam absurdum et impium est circa

puritani, anabaptistæ, baptistæ, arminiani, gomaristæ, antilapsarii, postlapsarii, superlapsarii, non-conformistæ, terministæ, servetistæ, bissacramentistæ, collegiales, congregationistæ, communicantes, episcopales, presbyteriani, dissentientes, laicocephali, trisacramentarii, pastoricidæ, uneti, pajonistæ, majoristæ, syncretistæ, synergistæ, abecedarii, patelistæ, adiahoriti, osiandriani, antidiphoristæ, hernhutistæ, moravi, gabrielistæ, anabaptistæ, sanguinari, monasterienses, nudipedi, venatores hollandiei, cornharistæ, dissidentes poloni, infernales, davidistæ, georgiani, energistæ, familistæ, hottmanistæ, adrianistæ, ambrosiani, heussusiani, amorfiani, antinomii, boreclitæ, arrhabonarii, archontici, borignoniistæ, particularistæ, islebiani, ubiquistæ, confessionistæ, philippistæ, methodistæ, unitarii, rationalistæ, mythici, etc. etc.

(1) Lutherum Scripturis inmixtum in omnibus fere doctrinæ articulis sententiam mutasse notissimum est ex controversiis Bellarmini, qui passim has mutationes eidem exprobat, nec dissimulat ejus assecte. Ast Lutherus inconstantiam quidem suam prodit et principii a se adoptati falsitatem, nunquam tamen hanc suam agendi rationem in principium evertit; verum ætate hac nostri Schleyermacher, Lutheri discipulus ac professor Berolinensis, adstruxit Scripturam mutari singulis quindecim annorum periodis; quod et exemplo suo ostendit, siquidem an. 1820. juxta ipsum ea docebat divinitatem Christi Jesu; anno vero 1835. juxta eundem Scriptura docet Christum Deum non esse. Hæc leguntur in Ephem. quæ ab Umann professore Halensi, et Umbreit professore Heidelbergensi editur, cui tit. *Studia et critica.* Cf. Moehler, *Symbol.* tom. II, § 42, p. 80, cum nota interpr. Celebris vero de Wette, in op. *Theologia et Religio*, p. 274, scribit: « Ce serait rétrograder d'une manière dangereuse, que de vouloir imposer à l'Église protestante un corps de doctrines stationnaires tel que celui de l'Église catholique. Un tel projet serait aussi contraire à l'esprit du siècle: d'ailleurs, il n'est exécutable que sous un chef de toute l'Église protestante; » apud de Maistre, etc. p. 130.

(2) Wesleyus Methodistarum parens prius fuit fervens anglicanus, deinde fluctuans incertus, postea fere papista, ut ipse loquitur, a Petro Bohler deinceps moravianismo addictus; factus moravus, vaticinatus esse in perpetuum in hac professione mansurum; attamen paulo post professus est calvinismum antinomianum, demum ætate proventus invenit speciem methodismi; in his porro perpetuis transitionibus semper inmixtum se profitebatur Scripturarum, seu verbi Dei puri auctoritatem. Cf. Dan. O'Connell, *A full Report of the proceedings of the great catholic meeting of the catholics of London, held at the Free Masons Hall, on the 15. day of July 1839.* Published by Thomas Jones. n. 65, seu, *Piena relatio eorum quæ gesta sunt in magno catholico congressu catholicorum londinensium, habito in aula liberorum mutoriorum nuncupata, etc.*

(3) De hoc argumento ex professo agemus in tertia parte hujus tractatus.

principia sive speculativa, sive practica, in quod ejusmodi systema suapte natura non perducatur, ut historia protestantismi luculenter ostendit, ex qua discimus alios docuisse Deum esse auctorem peccati; alios, Deum pro lubito suo homines ad æternam perditionem condidisse; alios, bona opera non solum inutilia existere ad salutem, sed omnino noxia, alios ad justitiam prodesse peccata (1); alios, Christum fuisse veteratorem (2); imo christianismi tantum ideam fuisse, cujus Paulus extitit realitas (3), aliaque sexcenta injuria et blasphemia errorum portenta effutisse, quæ vel referre tædet ac pudet. Porro hæc omnia aliaque ejusmodi ex systemate interpretationis per spiritum privatum seu rationem individuaem præstandæ ita proflexerunt ac profluunt, ut ejusdem systematis vi, argui falsitatis nunquam possint, ac omnia propterea protestantismo ipsi tribui par sit (4).

Postremo quam fallax systema sit de Spiritu s. interiori illustratione atque interpretatione dogmatica Scripturarum sacrarum illius ope præbenda, pluribus persequi opus non erit. Etenim experimento ipso constat ejusmodi systema homines in apertam animorum conflictationem inducere, fovere *enthusiasmum* ut vocant, ac fanaticismum, ad infanda quæque scelera propellere, ac demum ad ipsam Scripturam explodendam. Et sane 1. pertrahi homines ab hoc systemate in apertas conflictationes liquet ex eo quod si omnes qui sese Spiritu s. illustratos in Scripturis exponendis jactabant, contradictoria docuerint, eundem licet Scripturæ inixi; lutherani e. g. propugnabant paedobaptismum, eundem execrabantur anabaptistæ; lutherani item contendebant omnes indiscriminatim, nedemone quidem excepto, sacramentorum esse administratos posse, calviniani Scripturis pariter Spiritu sancto, ut sibi blandiebantur, inspirante intellectis, arcebant foeminas a collatione baptismi, etiam ubi instaret necessitas; lutherani suo Spiritu sancto docente, absolutam tuebantur baptismi necessitatem ad salutem, calviniani eodem Spiritu illustrati eandem negabant quoad filios fidelium, et ita porro. Igitur non Spiritus s. qui *Spiritus veritatis* est, sed homines fallaci hoc systemate obcæcati, sibi tribue-

runt Spiritum s. ad errores omnigenos comminiscendos ac invehendos. 2. Animi item furoribus seu fanaticismum ejusmodi systemate imprimis foveri, protestantismi abunde docet historia. Quanta enim eapropter sectariorum copia ex ipso protestantismo sibi veluti crabronum agmina pullularunt, a quibus ille in totidem veluti frustula misere scissus est! Cui non noti Storchius, Stubnerus, Muncerus, Cellarius, sectæ anabaptistice antesignani (1); Menno item Simonis, auctor mennonitarum sectæ (2); Georgius Fox, sectæ quakerorum parens, aliaque pene innumeri quorum longum nimis foret catalogum texere (3)? Jamvero hi omnes Spiritu s., ut ipsi sibi facile suadebant, edocti, perduellionis vexillum adversus protestantismum quem primitivum dixeris, erexerunt bellumque mutuum et atrox inter se concitarunt, quæquam cuncti a Spiritu sancto in Scripturis interpretandis agerentur. 3. Impelli hæc ipsa persuasione ad infanda crimina exinde liquet, quod tali non pauci furore correpti interdum sese a Deo excitatos proclamant ad populos a servitutis, dominationis nimirum politicæ, jugo eripiendos (4), ad regnum Messisæ, seu quintam in terris monarchiam fundandam, se novos prophetas dicitaverint ut hominibus suaderent se liberos esse a proprietate, ut vocant, bonorum, proprietate uxorum, et proprietate superstitionis, cum iis, quæ indidem promanant, turpissimis consecrariis (Cf. Moehler, *Symbol.* tom. II, § LX). 4. Postremo homines induci ad Scripturam omnem abjiciendam consequitur ex eo quod si Spiritus s. docet interius homines veritatem necessariam ad salutem, quid illo amplius exteriori adminiculo opus erit, cum hoc vim atque efficaciam suam ab ejusmodi inspiratione unico mutuatur? Sane anabaptistæ rejecerunt Scripturam, quæ nempe cum erroribus eorum conciliari non poterat, velut apocrypham (5). Eadem se gessit ratione

(1) Cf. Moehler, *Symbol.* liv. second. § 34. *introd.* tum ch. I. *Les Anabaptistes ou les Mennonites*, § 33, ubi de illis fanaticis scribit: Dans tous leurs crimes ils se croyoient les instruments du Saint-Esprit.

(2) Ibid. § 62.

(3) Ibid. § 64. seqq. præsertim vero § 65, *système des quakers-lumière intérieure*; et § 66. *effets de la lumière intérieure.*

(4) Cf. Milner, op. cit. Tom. I. Lettr. 6, ubi documenta plurima invenies. Sane J. Bockold se proclamavit regem Sionis, Monasterii potius est, undecim simultaneæ uxores duxit, quas omnes postea interemit sub inspiratione Spiritus sancti. Hermann a suo Spiritu s. impulsus se declaravit Messiam, clamans auditoribus suis: *occidite sacerdotes; occidite magistratus in mundo; penitentiam agite, appropinquat redemptio vestra*; David Georgius persuasit multitudini, doctrinam V. et N. Testamenti imperfectam esse, suam vero esse perfectam, ac se *verum esse Dei filium*; Nicolaus discipulus David Georgii se conferens in Angliam ex prætensa Dei jussione docuit homines, essentiali religionis consistere in sensu amoris divini, et quidquid referat ad fidem et cultum nullius esse momenti; idem docuit circa principia fundamentalia moralis doctrinæ, profitebatur se in peccato permanere ut gratia in seipso abundaret etc.: nam vere, tædet in his referendis immorari. Cf. præterea Grégoire *Hist. des sectes*; Mosheim, *Hist. eccl.* vol. IV, p. 481, seqq. Gerardi Brandt. *Hist. abrégée de la réforme*, etc.

(5) Cf. ibid. § 39. Hic etiam inter cetera refert novas hos prophetas a Spiritu sancto afflatos adversus reformatores protestantes clamasse: « Vous enchaînez l'esprit vivant à la lettre morte; vous repoussez l'impulsion divine et stivez la sagesse humaine; Pharisiens du siècle, vous rejetez le Saint-Esprit pour vous amuser avec l'Écriture. »

(1) De his omnibus documenta dedimus tum in tract. *De vera relig.* p. II, prop. IX, tum in hujus tractat. par. I. cap. 2. col. 40, seqq. et not. appositis.

(2) Cf. Roselly de Lorgues, *de la mort avant l'homme.* Paris 1841, pag. 40.

(3) Ibid. p. 38. en quomodo isti ratiocinentur apud hunc auctorem: « D'après la loi du développement et de la progression arithmétique, le premier terme d'une série ne pouvant être plus grand que celui qui la termine, l'idée évangélique a dû être nécessairement inférieure dès son début à celle des intelligences actuelles. Conséquemment, nous sommes forcés d'admettre que le christianisme, d'abord l'œuvre de Jésus, a été travaillé par les évangélistes, puis par S. Paul et les évêques des premiers siècles. Or comme un homme ne peut mieux faire qu'un Dieu, et que Paul, autre, en fondant réellement le christianisme, a fait plus que Jésus; donc Jésus n'est pas Dieu. Il est l'idée, et Paul la réalisation. » Cf. etiam Moore, p. 425.

(4) Jam alias animadvertimus hoc discrimen interponi inter errores catholicorum individuum, et errores protestantium, quod illi nunquam tribui possint catholice doctrinæ quæ tota innititur principio auctoritatis; isti semper tribui debeant protestantismo qui totus innititur principio individualis discussionis et examinis. Illi propterea a regula corrigi possunt, isti nequaquam.